

Město Koźle

V počátcích XIII. století začala polská nezávislá knížectví po vzoru západních vládců udílet městská práva. Prvním dnes známým lokačním privilegiem z té doby byla městská práva pro město Zlotoryja, která mu v roce 1222 udělil slezský kníže Jindřich I. Bradatý. Nemáme dnes ale jistou informaci týkající se městských práv pro město Koźle. Někteří badatelé tvrdí, že Koźle získalo lokaci v roce 1222, což by znamenalo, že by bylo jedním z prvních polských měst vlastnicích městská práva. Podle jiných k tomu ale došlo teprve ve chvíli vzniku Bytomsko-Kozielského knížectví, čili v roce 1281, a Jerzy Greger, německý badatel historie města Koźle, uvádí jako datum, kdy Koźle nabylo městská práva, teprve rok 1289. Tato četnost možností ale dnes neudivuje, protože městská práva tehdy byla nejen přiznávána, ale i odebírána. Navíc známe i mnoho měst, která mnohonásobně získávala městská práva na základě různých vzorů a práva (magdeburské, norimberské, vlámské a spojené s městem Środa Śląska apod.).

Městská práva definovala způsob organizace městského organizmu, možnosti generování příjmů, práva a povinnosti občanů, výši daní a období daňových úlev, které obvykle souviselo s udělením lokace. S městskými právy bylo spojeno také ustanovení městské samosprávy a tato práva určovala i způsob volby radních a také práva a povinnosti starosty, který dané město spravoval.

Jestliže bylo město nebo vesnice zakládány na místě dříve neosídleném, hovořilo se o „lokaci na zeleném drnu“, čili na místě nedávno vykáceného lesa. Takový způsob lokace se však zcela jistě netýkal města Koźle. Zde totiž již dříve existovalo hradiště stejného názvu, které se zcela jistě vyvinulo z rybářské osady, ačkoliv se nemuselo nacházet přímo v místě města, ve chvíli, kdy mu byla udělena městská práva.

Městská práva na jednu stranu udílela plnou osobní volnost občanům města, na druhou stranu ale i přesně definovala způsob organizace ekonomického života města: formy placení daní nebo poskytování služeb ve prospěch knížete, regulovala organizaci obchodu a řemesel, z nichž žili obyvatelé města, určovala ale také kolik tzv. lánů země ležících za zdmi města získával obyvatel, který si zakoupil parcelu ve městě, a také to, k čemu mohl tyto lány země využít. Městská práva také definovala, kolik se ve městě může usídlit řemeslníků, regulovala i fungování samosprávy řemeslníků - tzv. cechů.

Koźle mělo velmi dobrou lokalizaci - na křižovatce hlavních obchodních tras, což umožňovalo obyvatelům města bohatnout z obchodu a ze splavování různého zboží po Odře. Středověk bylo období, kdy Koźle bylo zcela rovnocenné s jinými evropskými městy.